

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo l gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino sprejema J. Krajec v Novem mestu, dopise pa uredništvo.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za dvostopno petit-vrsto 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Gospodarske stvari.

Vinarska razstava v Novem mestu.

(Konec.)

Prav podučne stvari je izložil tudi tehnični voditelj državnih vinarskih zadev na Kranjskem g. Boh. Skalicky. Na treh velikih tablah razstavil je naravne uzorce trt, na katerih se je vsak lahko podučil, kako je izgojevati v trtnici ameriške cepljenke iz ključev ali reznice, in sicer s pomočjo cepljenja po angleškem načinu (angleška kopulacija) in s pomočjo zamaškov. Zelo zanimivi so bili tudi uzorci dobro in slabo zaraščenih trt, dobljenih s cepljenjem na zeleno in na suho. Na prerezanih cepljenih mestih je vsakdo lahko spoznal, kako mora biti cepič zaraščen s podlago, da je cepljenka dobra. Poleg teh uzorcev so bili razstavljeni tudi uzorci od listja najboljših ameriških trt in podobe raznih trtnih boleznin in škodljivcev. Imenovani razstavnik pokazal nam je tudi kaj praktično pripravo za brušenje cepilnega orodja; priložil je ob enem poduk, kako si lahko vsak sam napravi tak praktičen brus. Kaj podučen je bil tudi načrt šolskega vrta s trtnico in drevesnico,

katerega je sestavil g. Skalicky za vinorodne kraje po Dolenjskem. Ta načrt je bil obširno popisan v posebnem zvezku, ki je visel na steni.

Pripravne načrte za napravo ameriških trtnic izdelala sta tudi dež. popotni učitelj za sadjarstvo na Štajerskem, naš rojak g. I. Bele in pristav g. V. Rohrmann. Oba načrta sta bila primerno popisana. Za sedanji čas so taki načrti potrebni in zelo koristni, kajti za primerno ureditev trtnic in matičnjakov je treba dobrega preudarka, da bo delo uspešno. G. Bele je razstavil poleg tega tudi dve veliki stenski podobi o cepljenju trt na zeleno in na suho, katere je izdelal g. Stiegler, strokovni učitelj za vinarstvo v Mariboru.

Zanimiva in zelo raznovrstna je bila razstava obče znane „administracije Weinlaube“ iz Klosterneuburga pri Dunaju. Ta tvrdka razstavila je vse mogoče potrebščine, ki rabijo za izgojevanje trt in za obdelovanje vinogradov. Razun različnega orodja in materialij za cepljenje, razstavila je tudi različne priprave za zatiranje trtnih škodljivcev. Omeniti je tukaj posebno treh škropilnic (sestave Schmid A in B in sestave Babo) kakor tudi baklje in meh za žveplanje trt.

PODLISTEK.

Novomeška gimnazija.

Letos 3. novembra je preteklo 150 let, odkar so se v Novem mestu odprle lat. niske šole. Radi tega je gotovo prav, ako tudi „Dol. Nov.“ ob kratkem kaj spregovoré o tej napravi, ki je novomeščanom, Dolenjske in tudi oddaljenim krajem prinesla mnogo dobrega.

Novo mesto je jako obubožalo. Ni je bilo videti pomoči za zadolženo mesto. Tu se spomnijo mestni očetje, da bi prebivalcem gimnazija donasala koristi. Obrnejo se do preblage cesarice Marije Terezije s prošnjo, naj jim da 6 latinskih šol, katere bi podučevali očetje frančiškani.

26. aprila l. 1746. je prišlo dovoljenje, in 27. avg. istega leta se je sklenila pogodba, po kateri je imelo mesto sezidati poslopje, dajati gospodom očetom 300 gld. na leto, vsaki teden

12 funtov govedine in pa skrbeti za šolske potrebe. Občina je pripravila potrebno hišo za 2000 gl. ter dve leti spolnovala pogodbo. Radi uboštva pa dalje ni mogla, vsled česar so se vnele hude borbe in očetje frančiškani so mnogo pretrpeli. Pomagalo se je sledujoč s tem, da se je naklonila ustanova Andreja Kren-a, ki je bila odločena za siromašne študente, v korist novomeške občine, da se iz nje plačuje gg. frančiškanom obljubljeno.

Od leta 1777 do 1814 je imela gimnazija samo 5 razredov. L. 1784 se je ukazalo, da mora plačevati vsak dijak, razven ubogih, po 12 gld., da se ustanovi podporni zaklad. L. 1799 je dovolila visoka vlada 168 gld. letne podpore za kurjavo, za katero so morali prej skrbeti dijaki sami, kar je bilo povod premnogim sitnostim. Veliko so trpele novomeške šole za časa, ko so gospodarili Francozi (1809—1814). Samo prvo leto je bilo res vseh 6 razredov, pozneje pa je vsako leto bil kak razred prazen; pač pa se je

Tvrška L. Nairc v Trstu razstavila je štiri vrste že prevrtanih in razklanih zamaškov za cepljenje v čednih vrečicah za ceno od 2 gl. 60 kr. do 3 gl. 60 kr. 1000 kom. Tovarna za pluto Karla Loeberja v Podmoklem na Češkem izloži je tudi tri vrste zamaškov in pripravne klešče za cepljenje trt na stalnem mestu. Uzorci različnih zamaškov so bili izloženi tudi od tvrdke Zuckermanna in Löbl v Pragi. Modro galico je poslala na ogled dunajska tvrdka Medinger in Söhne in sicer v treh vrečicah. Razstavile so jo tudi domače tvrdke A. Gustin in Küssel & Končan v Novem mestu. Kemična tovarna v Hrastniku je razstavila celo zbirko umetnih gnojil za vinograde in trtnice v lepih visokih kozarcih. Cela zbirka je bila sestavljena iz 10 vrst najporabnejših gnojil. Priložen je bil tej zbirki tudi poduk o vrednosti in rabi umetnih gnojil. Umetni gnoj za vinograde je izloži tudi tvrdka I. Heilinger in Co. v D. Wagramu pri Dunaju in sicer v štirih kozarcih. V tem oddelku razstavil je še g. učitelj Kalan iz Smihela vrečico rožnine, ki rabi tudi za gnoj po vinogradih.

Sredi druge sobe je bila velika miza polna raznovrstnih strojev in trtnih škropilnic. Posebno je omeniti najboljše samodelujoče škropilnice „Sifonija“ razstavljene od P. Mayfartha na Dunaju in samodelujoče škropilnice najnovjše sestave z zračno sesalko od Ig. Hellerja na Dunaju; ta razstavnik izloži je razun tega še dve drugi po Vermorelu sestavljeni škropilnici. Tudi naša domača tvrdka Živic in dr. iz Trsta je razstavila razun škropilnic tri žveplalke različne sestave.

Za preiskovanje zemlje po vinogradih je bila razstavljena „palica za bonitiranje“ od tvrdke A. Pfannhauser na Dunaju; tvrdka Greinitz Nef-

fen v Gradcu pa je izloži v isti namen „sveder za zemljo.“ Skoraj vse tvrdke priloži so razstavljenim predmetom tudi popis o rabi orodja in cenike.

Konečno so bile razstavljene tudi cepljene trte in sicer iz deželne trtnice v Ljubljani, ki je izloži 5 uzorcev prav lepih in močnih cepljenk, in iz trtnice g. Karlovškeka v Šmarjeti, ki je tudi pokazal na 6 uzorcih prav lepe vspehe.

Tako bi bilo ob kratkem popisano vse, kar je bilo razstavljeno. Zamolčati ne smemo, da je bil razstavni prostor prav okusno ozaljšan z zelenjem in pa s slovenskimi, na močan papir tiskanimi kiticami, ki opevajo naše vinske gorice in trte. Spregledati se tudi ne sme štirih podukov, ki so za sedanji čas silno važni. in kateri so bili pribiti na stenah. To so bili: „Prositate za odpis davka od okuženih vinogradov“; „prositate za brezobrestna posojila“; „preskrbite si o pravem času potrebne trte za nove nasade“; „prositate za desetletno oprostitev davka od novih nasadov“.

Konečno bodi še povedano, da se je v razstavi priredila tudi pokušalnica za vino, kjer so se pokušala izborna vina g. I. Wutscherja v Brezovici pri St. Jerneju.

Razstava, ki je bila v vsakem oziru prav podučna za vsakega vinogradnika, trajala je šest dni, namreč od 15. do 20. oktobra, tako da si jo je lahko ogledal vsak Dolenjec, komur je kaj ležeče na napredku. Dne 20. oktobra se je razstava v navzočnosti odbora zaključila.

Rodovitnost, požlahtnenje i vpliv zemlje.

Večkrat se je opazilo, da gotove vrste hrušek, na kutno cepljene, niso vspevale; nekatere nočejo rasti, druge rastejo zopet še preveč bujno, toda roditi nočejo. Temu podobne prikazni jeli so opa-

od l. 1811 do 1814 moral učiti vsak dijak francozkega jezika. Od l. 1820 do 1853 je gimnazija štela redno po 6 razredov. Ker je bil prostor jako majhen, je l. 1820 država na lastne stroške poslopje razširila s prizidanjem enonadstropnega trakta na prednej strani. L. 1850 se je vpeljal slovenski jezik kot obvezni predmet.

Znamenito za mesto je l. 1850. Veliki dobrotnik knezoškof Anton Alojzij Wolf je sprožil misel, naj se napravi v Novem mestu osmorazredna gimnazija. Dal je v ta namen sam 1000 gl. ter v posebnem pismu prosil duhovščino in verne za podporo. Nabralo se je 5500 gl. Visoko ministerstvo je dovolilo napravo 7. in 8. razreda, ako mestna občina z nabranimi novci zgradi poslopje ter tudi preskrbi v samostanu potrebno prezidanje za stanovanje gg. profesorjem očetom frančiškonom, katerih je bilo sedaj potrebno večje število nego poprej. Mestni zastop je pogoje z veseljem sprejel, dal vže 1500 gl. ter potrebni

materijal za zidanje, sedaj pa preskrbel še drugo potrebno, v čemur so ga mnogi dobrotniki z navdušenjem podpirali.

Sprednja stran gimnazijskega poslopja se je povečala za eno nadstropje in l. 1854 se je otvoril 7., l. 1855. pa osmi razred.

Od začetka l. 1746 do 1870 torej celih 124 let so bili brez izjeme učitelji sami očetje frančiškani. Koliko dobrega so storili, koliko lepih naukov vcepili v mlada srca, koliko vrlih mož, koristnih cerkvi in državi je prišlo iz njihovih šol! Ni čudo, da kakor nekdanj, tako še vedno spoštuje in ljubi vrle sinove sv. Frančiška vse novomeščanstvo.

Leta 1870. je prevzela država gimnazijo v svojo oskrb ter nastavila svetne učitelje. Le pet gosp. patrov je še ostalo, ki so pa ali pomrli ali šli v pokoj, kakor še živeča učena gospoda patra Bernard Volk in Ladislav Hrovat. Sedaj so na gimnaziji samo svetni učitelji.

zovati tudi na domačih evropskih trtah, ktere so na ameriškansko podlago cepljene.

V vinarskem listu „Weinlaube“, ki izhaja v Klosterneuburgu, nahajamo v številki od 1. nov. jako zanimiv članek, ktereга je vsled lastnega opazovanja priobčil naš domač strokovnjak.

Pred sedmimi leti za špalir ob steni zasajene štiri trte, namreč na riparijo požlahtnjen rulandec, nahajajo se v prav dobri zemlji in kaj krepko rastejo, ne rodijo pa nič, če tudi so vsako leto na dolgo obrezane.

Poleg imenovanih trt nahajajo se dve do tri leta mlajše trte, in sicer na riparijo požlahujene žametaste črnine s katerim se enako ravna, kakor s prej imenovanimi. Rastejo ravno tako čvrsto, pa tudi prav dobro rode. — Isto tako rode dobro modri in beli burgundec, kar je na Dolenjskem in Vipavskem opazil gosp. Skalický, tehnični voditelj državnih vinarskih zadev na Kranjskem v Novem mestu.

Zanimivo je drugo opazovanje g. dopisnika v „Weinlaube“. „Grganja“, ktera ima lepo lastnost, da pozno ozeleni in vendar pravočasno rodi, iz Vipavskega na Dolenjsko prenešena, nikakor noče roditi na lastnih koreninah, če se jo tudi pogrubna in prav dobro pognoji. Ravno tista grganja, v isti legi in istih tleh pa bogato rodi, če je cepljena na riparijo ali jork-madejro. Najbrže ugodno upliva zgodnja rast, ki je provzročena po ameriškanski podlagi, na pravilno dozoritev očes.

Tretje opazovanje imenovanega gospoda, ki se pa ne tiče požlahtnenja ameriškanskih trt, je pa naslednje: Minolo leto zasajenim, na riparijo požlahtnenim trtam bilo je letos na spomlad pravilno z umetnim gnojilom za vinograde pognojeno. Mimoregrede povedano, je bilo umetno gnojilo kupljeno po c. kr. kmet. družbi, ktera je sama to preskrbljenje si naložila, kar je vse hvale vredno. Zemlja dotičnega vinograda je na primerno majhnem obsegu jako različna; deloma je čista rudečkasta ilovica, deloma ilovica z loporom mešana, na nekterih krajih pa beli in rudečkasti lapor, sme se reči čisti lapor, tedaj apnene tla. Pognojeno je bilo vsem trtam čisto enako, in vendar je zdaj videti mej trtami znaten razloček. Trte v ilovnatih tleh rastejo krasno, one trte v ilovnatih z laporjem mešanih tleh rastejo tudi še dovolj dobro, v čisti lapor zasajene trte pa se prav slabo obnašajo, skoraj nič ne rastó.

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

V državnem zboru je igrala dolgo vrsto let veliko vlogo „levica“, nemška liberalna stranka. Bili so časi, ko je bila tako mogočna, da se jej je morala klanjati takorekoč vsa država. Pa bili

so ti časi. Sedaj jih ni več. Sedaj je odklenkalo njeni mogočnosti. V jeseni pada list za listom z drevesa. Iz levičarske stranke pa odletavajo udje in pristaši drug za drugim. Morajo: volilci jih silijo, ki so spoznali, da „levica“ nima niti smisla za versko narodno in gospodarsko vprašanje; služila je bolj židom in njih denarju, kakor koristi volilcev. V zadnjem času so izstopili iz „levice“ malokaj vsi češki nemški poslanci. V resnici je že zrušena. Naj bo! Ob njeni rakvi ne bodo jokali katoliški Avstrijci. Takih poslancev, kakor jih je vzgojevala „levica“, ki so jim bili prvi cilj židje, tudi Nemcem ne privoščimo. So naši poslanci spet boljši. Imajo vsaj željo, da bi pomagali kmetu. Naš marljivi poslanec g. Pfeifer je dne 28. oktobra t. l. zopet govoril v državnem zboru za državno podporo za nekatere dolenjske vsled ujem poškodovane občine. Da bi lep uspeh imela njegova prošnja!

Pri **dopolnilni volitvi** za kranjski deželni zbor namesto ranjkega kanonika Kluna je bil izvoljen, kakor smo že sporočili cenjenim bralcem, državni poslanec Višnikar. Le to še pristavimo, da je ta kandidat narodne liberalne stranke zmagal le s pomočjo Kočevarjev proti g. Merharju, za katerega so bili oddali svoje glasove možje kat. narodne stranke.

Avstrijska nadvojvodinja Marija Doroteja se je poročila na Dunaju s Filipom, vojvodom orleanskim. Bog blagoslovi!

Na **Ogerskem** je pri zadnjih volitvah za državni zbor zmagala liberalna vladna stranka. Saj drugega ni bilo pričakovati, ko vemo, kaj so delali vladni možje proti drugim strankam, zlasti proti „ljudski stranki“. Katoliška ljudska stranka se je borila junaško in si priborila vkljub strašanskemu pritisku z vladne strani še dosti mandatov. To seveda boli liberalne liste. Ker se drugače ne morejo znesti nad „ljudsko stranko“, jo pa obrekujejo. Tako pišejo ti listi, da je bilo v zadnjih dneh veliko požarov po deželi, in delajo take opombe, da je to delo „političnega maščevanja“: češ, ker niso zmagali možje katoliške ljudske stranke, se pa tako maščujejo. To je vendar preveč. Na zadnje bo katoliško prebivalstvo ogrsko krivo vsake nesreče in nezgode, prav kakor so bili prvi kristijanje v rimski državi krivi vsega hudega. Ako reka Tibera stopa do ozidja, ako se Nil ne razlije čez polje, če se zemlja trese, če je lakota, če je kuga, precej: „kristijane levom!“ vpije rimsko ljudstvo, poroča pisatelj Tertulijan. Podobni glasovi se bodo tudi na Ogrskem kmalu slišali, če pojde tako naprej.

Kaj je novega po širokem svetu?

Italijani so bili, kakor znano, zmagani v vojski z Abesinci v Afriki. Mnogo njihovih vo-

jakov je prišlo v oblast abesinskega vladarja Menelika. Italijanska vlada se je že pogajala z Menelikom zastran oprostjenja vjetnikov. Pa brez vspeha. Sveti Oče pa so poslali k Meneliku posebnega poslanca monsign Makarija in so ga prosili, naj oprostí italijanske vjetnike v ime sv. Trojice in v ime vsega, kar mu je najdražje. Makarij se je te dni vrnil iz Abesinije k svetemu Očetu in jim prinesel Menelikov odgovor: on, Menelik, je hotel takoj ustreči plemeniti želji sv. Očeta, toda njegov načrt je prekrižala italijanska vlada s svojim nepričakovanim postopanjem, ki vkljub izraženi želji, da želi miru in prijateljskih razmer, še nadalje ruje proti Meneliku, kakor bi trajala še zdaj vojska med njim in Italijani. Menelik sklepa z nado, da bo papežev glas v prid pravičnosti kmalu dosegel zaželjeni cilj in osvobodil vjetnike, ter poroča o stanju vjetnikov.

Prejšnjega nemškega državnega kancelarja Bismarka glasilo „Hamburger Nachrichten“ je prineslo poročilo, da je med Nemčijo in Rusijo bila neka tajna zveza: obstajala je do l. 1890. Znano pa je, da je Nemčija zvezana z Avstrijo in Italijo, ta „trozveza“ se je sklenila jasno in je znana vsemu svetu. Torej je Nemčija po tem poročilu poleg javne zveze z Avstrijo in Italijo imela še skrivno zvezo z Rusijo, da v slučaju, če bo med Rusijo in Avstrijo vojska, se Nemčija ne bo ganila in ne bo pomagala Avstriji, kar bi po pogodbah „trozveze“ morala storiti. Zato je veliko krika in vika po vseh evropskih listih. Najbolj se še hudujejo nekateri nemški listi sami nad Bismarkom. Posebno uradni in poluradni listi odločno zahtevajo, da se v nemškem državnem zboru obravnava ta stvar. In res so že vprašali poslanci katoliške osrednje stranke vlado, kaj je resnice pri tej govorici. Vlada bo odgovorila 16. t. m.

Piše se nam:

Iz Amerike. V „Dol. Nov.“ sem bral dopis iz Amerike, v katerem nekdo priporoča, da bi slovenske dekleta sem prišle. Drage dekleta, prosim Vas, ne dajte se zapeljati v tako daljne kraje. Res je tukaj dobro za živež in tudi za denar zaslužiti, kateri hoče trezno in pametno živeti; toda žali Bog, tukaj se vse drugač obrne; iz najbolj pametnega in varčnega fanta se največji zapravljivec in nesramnež naredi, da svojo dušo in telo na vekomaj pogubi. Naštel bi mnogo takih fantov, kateri so se od doma kot dobri in pobožni kristjanje od svojih ljubih staršev, bratov, sester in zlahtnikov v Ameriko podali, in so po opominjanju svojih staršev z velikim zaupanjem v božjo pomoč se izročili. Na morju so Bogu in Materi Božji s prisego obetali pobožno življenje; ko so pa enkrat prišli do svojega cilja, v delo, so od začetka še precej radi v cerkev k službi božji hodili. Pa to le malo časa, par mescev. Zdaj pa več ne poslušajo duhovna, ne verujejo v Boga, in svojih ljudi v starem kraju še

poznati nočejo, mlade pridne Slovenke pa bi vendar sem izvabili.

Ne rečem, da so vsi takšni vendar pa premnogo jih je. Poznam enega, ki je bil pri J. B. v P. na hrani ter se seznanil z njegovo ženo, pride pa nje mož nekoč prej iz dela domu, ter zasledi malo pridneža in ga zgrabi, da bi ga iz hiše vrgel, pa bil je zločinec močnejši, ter je ubežal. Žena obeta kleče svojemu možu poboljšanje, ko pa drugo jutro mož vstane, da gre na delo, ne najde žene. Ukradla mu je kacic 300 dolarjev, ktere je s trudom prislužil, ter pobegnila. Mož jo je po Ameriki iskal, ter našel z malo pridnežem v Čikagi, kjer sta zdaj oba zaprta.

Torej dragi stariši in sorodniki, bodite oprezni, komu zaupate Vaše otroke; in vé, drage slovenske dekleta, lepo Vas prosim, ako je katera tako daleč prišla, da bi sem šla na tak način, da ne bi vedela kam bo šla, je boljše, da naravnost v vodo skoči, bo ravno tako pogubljena, kakor ko bi sem prišla.

Tedaj, ako so Vam Vaše duše za pogubiti, le pridite sem; če pa ne, pa doma ostanite. Katera hoče kaj več in natančneje zvedeti, predno se v Ameriko odpravi, naj le meni piše, rad bom tukajšnje življenje pojasnil. Moje ime in naslov bo vredništvo „Dol. Nov.“ povedalo.

Domače vesti.

(Presvitli cesar) je podelil finančnemu ministru Bilinskemu in pravosodnemu ministru Gleispachu red železne krone prve vrste.

(Duhovske premembe.) Gosp. župnik Val. Bergant je nastopil novo župnijo Mirno Peč. Brusnice se oskrbujejo iz Šempetra, dokler ne pride novi župnik veleč. g. Lavrič iz Ambrusa. Vč. g. Lovro Gantar, doslej župnik v Črmošnjicah je dobil dekanijsko župnijo Vrhniko. Čestitamo.

(Dijaška ustanova.) Mestni odbor novo-miški je povodom 150 letnice sklenil ustanoviti dijaški štipendij po 50 gold. na leto. To bo hvalevreden stalni spominek. Druge slavnosti, ki so se prvotno nameravale, se ne bodo vršile zaradi neugodnega letnega časa.

(† Umrl je) dne 2. novembra t. l. več let pri č. usmiljenih bratih v Kandiji bivajoči upokojeni župnik gospod I. Jakšič ter bil dne 4. nov. slovesno na pokopališču v Novem mestu pokopan. Ranjki bil je v okolici poznat kot silno varčen mož, in ko se je razširila vest o njegovi smrti, raznesla se je i napadna novica, da je pri nekej tukajšnji trditi v Kandiji imel shranjeno hranilnično knjižico, kar se pa ni obistinilo. Pokojnik je zapustil precejšnjo svoto v dobrodelnne namene. Odločil je ednajstim župnim cerkvam na Kranjskem po 500 gld., da se opravljati v njih zanj vsako leto po dve sv. maši, ena pa za spreobrnjenje razkolnih bratov Slovanov. Za uboge v Fari pri Kostelju, Osilnici in Adlešičih je odločil ustanovo 2000 gld., za cerkvene potrebe pa Fari 500 gld., Osilnici 200 gld., usmiljenim bratom v Kandiji 1000 gld. in ravno toliko dijaškej kuhinji v Novem mestu; deškemu semenišču „Alojzijanum“ v Ljubljani 10.000 gld. kot ustanovo, da se v njem prehranjujeta dva dijaka iz „Fare“, Osilnice, Banje Loke ali iz župnij semiške dekanije; za dijaško ustanovo 6000 gld., da se napravijo tri štipendije zlasti za Belokranjce. Nekaj je odločil za sorodvince; ostalo pa naj knezoškof ljubljanski kot glavni dedič razdeli v dobre namene v škofiji. Bog daj večni mir pokojnemu g. dobrotniku!

*Jakšič Anton, župnik v Poljanah, mi Toplicah
1877-83, vpor. v Kandiji, t. R. Fara-Kostel
12. 12. 815. m. z. 84 665000/25. Adlešiči fare 34*

† (Barbara Tabouré) vdova c. kr. nad-davkarja v Novem mestu, umrla je 10. novembra ob 9. uri zvečer po kratki mučni bolezni, 78 let stara na Dunaju. Rajna gospa in vsa njena družina je še pri vsih Novomeščanih v blagem spominu. Naj v miru počiva!

(Vabilo k slavnostni akademiji), katero priredi ob svoji stopetdesetletnici novomeška gimnazija na korist dijaškemu podpornemu društvu v sredo 18. novembra t. l. v dvorani „Narodnega doma“ v Novem mestu z jako zanimivim vspešdom. Muzikalni del vodi pevovodja gosp. Ign. Hladnik. Začetek ob polu osmih zvečer. — Vstopnice za osobo po 30 kr. (za dijake po 20 kr.), sedeži za osobo po 50 kr. se dobivajo zvečer pri kasi; sedeže oddaja 16. in 17. novembra tudi g. J. Krajec. — Besede k pesnim stanejo 5 kr., ter se dobivajo pri kasi. Preplačila se hvaležno sprejemajo.

(Novo mašo) pel je v Št. Pavlu Minn. v Ameriki 8. t. m. č. g. Jožef Knafelc rojen v Šmihelu pri Novem mestu. Blagemu gospodu kličemo: „Na mnogaja leta“.

(„Dolenjsko pevsko društvo“) priredi 28. t. m. običajni „Preširnov koncert“.

(Novomeško katoliško društvo rokodelskih pomočnikov) napravi v nedeljo 22. t. m. ob 8. uri zvečer v društveni hiši predstavo z igrama: 1) Vsak po svoje; 2) Konec dober, vse dobro; s tombolo v spodnjih prostorih v društvene namene. Odrašenim je vstop prost; prostovoljni darovi se hvaležno sprejmó. Otroci in dečki smejo priti edino le s starši, ker sicer prostora pomanjkuje.

(Kmetijska bralnica v Novem mestu) je sedaj v zimskem času zopet odprta in sicer ob nedeljah zjutraj od 8. ure naprej. Kmetijska podružnica bo v njej skrbela za primeren poduk kakor tudi za primerno berilo. Kakor druga leta izposojevale se bodo na dom tudi letos kmetijske knjige. Bralnica se nahaja v obednici dijaške kuhinje t. j. v hiši kat. družbe rokodelskih pomočnikov. V nedeljo dné 22. t. m. bode v njej prvi poduk in sicer o vprašanju, kako je vinograde z rigolanjem pripraviti za nove nasade.

(Mestna hranilnica v Novem mestu.) V mesecu okt. 1896 je 121 strank vložilo 22.784 gld. 79½ kr., 57 strank vzdignilo 8.773 gld. 52 kr., toraj se je več vložilo 14.011 gld. 27½ kr., 15 strankam se je izplačalo posojil 6.670 gld.; stanje vlog 324.397 gld. 34½ kr.; denarni promet 65.495 gld. 88½ kr.

(Iz Sv. Križa pri Kostanjevici.) Nedavno je izročil v božje roke svojo blago dušo mladenič Franc Stritar, bivši učenec IV. gimnaz. razreda v Novem mestu. Ranjki je prišel nekaj tednov pred sklepom lanskega šolskega leta z grdo jetiko v svojih prsih domov. Žalostno je bilo gledati, kako je hodil — ta mlada kri — nekaj mesecev otožen okoli svojega doma, da se je slednjič vlegel na posteljo ter potem po večkrat prejetih svetih zakramentih popolnoma spravljen z Bogom izdihnil svojo dušo. Priporočam ga v blag spomin vsem sorodnikom in znancem. Mladim dijakom, sošolcem njegovim, pa priporočam, da pazijo na svoje zdravje, ako nočejo iti prezgodaj v hladni grob; ne bodite predrzni radi pregovora: Star človek mora umreti, mlademu se pa pripeti. — Pogreb je bil v ponedeljek 9. t. m. J. M.

(Prašičja kuga) se je zopet pokazala po novomeškem okraju, in sicer pri prešičih, ki so bili

prignani iz Črnomeljskega okraja. Okuženi kraji so: Žuženberk, Ambrus, Tolčane, Cegelnica pri Žuženberku, Selo pri Šumbergu in Krka nad Zagradcom. Razun teh krajev je kuga razširjena tudi v Ribniškem, Velikološkem, Ložkem in Cirkniškem sodnem okraju. Da se razširjenje te pogubne kuge kar najhitreje ustavi in zatre, so ukazane sledeče varstvene naradbe. Prepoved izvoza prešičev iz Črnomeljskega polit. okraja v Novomeški okraj, potem zaprtija Žužemberškega ter gori navedenih sodnijskih okrajev in prepoved prešičjih sejmov ondi. — Ker je prikrivanje kužne bolezni ostro kaznjivo, naj jo vsakdo županstvu nemudno naznani. — Tolpa iz Hrvaškega utihotapljenih prešičev (30) se je pretekle dni zaplenila, ter so se prešiči takoj pokončali. Ker se prešičja kuga zanese večinoma po hrvaških prašičih, naj kmetovalci tacih ne kupujejo, temveč po domačih segajo.

(Ljudsko štetje.) V črnomaljskem političnem okraju, ki šteje 28.460 duš, bilo je v minolem četrletju 35 porok, 161 rojstev in 147 mrličev. 115 umrlih je bilo manj ko pet let starih; od 5 do 15 let starih je umrlo 16, od 15 do 30 let 11, od 30—50 let 12, od 50 do 70 let 25, nad 70 let 19. Največ umrlo jih je za jetiko, in to 34. Uboja ali samomora ni bilo.

(Nerednosti na pošti.) O točnem uradovanju naše pošte naj navedem danes samo jeden slučaj. Dné 3. novembra t. l. prišlo je na (tukajšnjo) c. kr. pošto v Novem mestu pismo velike važnosti, ki pa je bilo le navadno frankovano; adresat bi ga bil najpozneje lahko drugi dan dobil, ker je za njega pošta jedva četrť ure oddaljena, zraven tega pa pride vsaki dan iz njegovega kraja najmanj jeden na pošto. Čujte! kljub temu ga je dobil še le v nedeljo 8. t. m. Gospodje! mar ne veste, da s takim ravnanjem napravite ubogemu kmetu trpinu zdatno gmotno škodo?! V Šmihelu, dné 14. novembra 1896.

(Cvetje rudečih jagod) je po vsih Svetih redka stvar. Dobili smo nekaj tacih cvetov, da smo se o tem prepričali. Na Gorenjskem v okolici Bleda so našli celo zrele jagode o istem času.

Razne vesti.

* (Turški cesar) podaril je črnogorskemu knezu lepo ladijo, ter mu to naznanil. Dotična avstrijska ladjedelnica pa ladije izročiti noče, ker je Sultan ni plačal. Nameraval jo je kupiti nek bogat Oger, toda kupčija se ni sklenila, ker je sultan brzojavil, da pomladi plača 325.000 na račun. Denarja pa ne manjka le sultanu, ampak tudi turške državne blagajnice so prazne, da vojaki ne dobivajo plače in beračijo po Carigradu.

(Trinajstletni spanec.) V Thenelle na Francoskem spi bolnica že trinajst let. Sprva bilo je mnenje, da hoče speča Marija Decroise le splošno radovednost med svetom vzbuditi, ali to mnenje bilo je z največjo zdravniško pozornostjo in z mnogimi preiskavami ovrženo. Bolnica, vlegši se l. 1883, takrat 22 let stara, v posteljo, diha ter izgleda kot samo okostje, katero z mlekom in jajčjim rumenjacom umetno hranijo.

* (Siromaštvo.) V angleškem mestu London, ki se po velikosti v prvo vrsto šteje, je prav mnogo milijonarjev in bogatašev. Človek bi mislil, da tam ni siromaštva, pa je vendar pretečeno leto 71 oseb od lakote umrlo, ker so bili brez zaslužka. Brez

dvoma je bila pri marsikom tudi zanikernost vzrok beračije.

* (Martinove gosi) prinesó po stari šegi vsako leto ogrski židje na cesarski dvor. Letos so zopet prinesli po odposlancih šest gosi, ki so bile okinčane s traki v ogerskih in avstrijskih barvah.

* (Koliko časopisov) se v enem letu natisne po vsem svetu? Grozno število, 12 tisoč milijonov; na en kup naložene pole bi znašale visokost 80 tisoč metrov, razgtnjene pole pa bi pokrile 30 tisoč kvadratnih kilometrov. Dotični, ki se je s temi računi pečal, je še vsakovrstne stvari preračunal, kakor težo papirja, čas tiskanje itd.

Podporno društvo za slovenske visokošolce na Dunaju

ima v soboto 14. nov. t. l. ob sedmih zvečer svoj letošnji občni zbor v dvorani „Partikove restavracije,“ Dunaj, I. Spiegelgasse 21. Vspored: Poročilo tajnikovo, blagajnikovo, preglednikov, volitve, slučajni predlogi. Po občnem zboru zabavni večer slovenskega kluba, katerega se smejo vdeležiti samo oni, ki so povabljeni ali pa po udih upeljani.

Imenovano društvo prejelo je zadnje mesece sledeča darila: Iz Novega mesta je g. Milan Škerlj, pravnik, poslal 25 gld. 30 novč. kot polovico čistega dohodka akademije, katero so novomeški visokošolci priredili v korist podp. društvu na Dunaju in podporni zalogi v Gradcu. — Iz Novega mesta je dalje društvu poslal g. Aleksander Šešek, sedaj jur. cand. v Gradcu, 15 gld. 50 novč., katere so darovali gg.: I. Gerdešič, c. kr. okr. sod. predsednik, Dr. Gestrin, c. kr. sod. svetnik, Dr. V. Žitek, odvetnik, po 2 gld.; gospodičina Hermina Seidl, posestnica, g. Dr. Fr. Detela, c. kr. gimn. ravnatelj, g. Rebek, višji davčni nadzornik, g. I. Seidl, trgovec, g. I. Mohar, ravnatelj pomožnih uradov, g. Perko, trgovec, po 1 gld.; nadalje so darovali: gospa Mara Novak, gg. Končan, trgovec, Jos. Mehora, trgovec, I. Trdina, c. kr. prof. v pok., Martin Petelin, c. kr. profesor; vsi v Novem mestu, g. Josip Petrič, trgovec v Ljubljani in g. Valentin Oblak, trgovec v Novem mestu, po 20 novč. — Na Dunaju so darovali: Gospa Marija Primožič, c. kr. profesorja soproga, 5 gld., g. I. Navratil, vodja pomožnih uradov pri najvišjem sodišču, 5 gld., Slovenec, ki ne želi biti imenovan, 20 gld., g. Dr. Janko Hočevnar, adv. kand., 5 gld., g. J. Premer, c. kr. uradnik, 3 gld., g. Dr. Kl. Seshun, dvorni in sodni odvet., 7 gld. (druga darila.) Slavno bralno in posojilno društvo v Ptujju je poslalo 20 gld., slavna ormoška posojilnica 15 gld., Vč. g. Anton Pipan, kapelan c. kr. mornarice v Pulju, je mej tamošnjimi Slovenci, ki ne želijo biti imenovani, nabral 10 gld., g. Alojzij Pavlin, c. kr. živinozdravnik v Rogatcu, je za društvo nabral 7 gld., katere so darovali: Vč. gg. Jožef Tombah, dub. svet., dekan, itd., Jožef Cerjak, vikarij, Jož. Trafenik, duh., gg. Aleks. Orožen, davkar, Alojzij Pavlin, živinozdravnik, (po 1 gld.) in gg. Franc in Ivan Ogrižek, Simon Sekirnik in Jož. Berlic (po 50 novč.) Dalje so darovali: Vč. g. Dr. Andrej Karlin, c. kr. prof. v Ljubljani. Iskrena bodi hvala vsem darovalcem! — Dalje sprejema darove društveni blagajnik, vč. g. Dr. Fr. Sedej, c. in kr. dvorni kapelan, ravnatelj Avguštinjeju. Dunaj, I. Augustinerstrasse 7.

Darovi za dijaško kuhinjo v Novem Mestu:

Dobrotniki zadnjič imenovani iz Mesta in Kandije 25 gld. 5 kr.; gosp. svetnik J. Kinski 2 gld.; g. župnik Novak 5 gld.; g. profesor Vidmar mesečni 1 gld.; profesor Skopal 5 gld.; g. dr. Mauring 3 gld.; g. dr. Schegula 20 gld.

Živil so darovali:

G. dr. A. Poznik krompirja; Volk iz Gotne vasi, Jos. Windischer in Fr. Pintar iz Kandije repe; Darovec iz Gotne vasi krompirja, zelja in fižola; g. kapl. Fr. Avsec 4 mernike pšenice; g. Srebotnjak iz Kandije korenja in repe.

Loterijske številke.

Gradec 17. oktobra	40	5	81	50	70
Trst 24. „	38	81	68	8	85
Gradec 31. „	73	31	90	26	52
Trst 7. novembra	71	18	36	49	8

ZAHVALA.

Za milo sočutje mej boleznijo in ob smrti našega iskreno ljubljenega sina, oziroma soproga in očeta g.

Josip-a Rus,

posestnika v Mirni peči

zahvaljujem se v imenu vseh žalujočih, vsem prijateljem in znancem od blizo in daleč, sosebno mnogim iz Ljubljane in Gorenjskega, isto tako preč. duhovščini za obilno spremstvo.

MIRNA PEČ, 10. novembra 1896.

(275)

Katarina Rus,
mati.

Zahvala.

Podpisani se tem potom najiskrenejše zahvaljuje gospodu županu in vsem gospodom, ki so se pridružili blagovolili, g. nadučitelju, gospodičnima učiteljicama in vsem svojim novim župljanom za tako častni sprejem o priliki preselitve. Istotako p. n. milostljivemu g. proštu novomeškemu za krasni dovršeni govor dne 8. t. m. pri slovesni instalaciji, kakor tudi vsem p. n. gospodom, ki so me prijateljsko s svojim obiskom počastili. Bog!

Mirnapeč, dné 8. novembra 1896.

Valentin Bergant,

(277)

župnik.

Pri neki graščinji na Dolenjskem

sprejme se o Božiču

(279—1)

pridna gospodinja,

ktera je kmetijskega gospodinjstva vajena, varčna, posebno da zna varčno gospodariti z mlekom, da je razumna pri svinjoreji in pri kmečkih opravilih. — Kje, to se izv. v Krajčevi prodajalni v Novem mestu.

OTTO JOSEPH,

urar v Novem mestu,

[priporoča se slavnemu občinstvu

v popravo vsakojakih ur in „Spielwerkov“.

Dragocene ure, katere je neprijetno iz hiše pošiljati, pride tudi na dom popraviti. Ker ima dragocene mašine in najboljše orodje za urarje, se izučil v urarski šoli v Parizu, ter bil tudi voditelj v državni urnarici, torej najfnejše stvari brez ttuda izvrstno napravi. Gospodom urarjem napravi vsakovrstna k uram potrebna kolesa.

Po novem letu bo imel tudi zalogo raznovrstnih ur po najnižjih cenah.

50.000 ameriških trt

suho in zeleno cepljene (kraljevina, drob blina, črnina itd.), korenjakov, reznic (ključev) od *R. portalis* in *Rupestris mont.* po jako nizki ceni ter

1500 jabolčnih in hruškovih 3—4 letnih drevesc po 10—30 kr. komad oddaja

(274—1) **Janko Karlovšek,**
posestnik in trg. v Šmarjeti pri Nov. mestu.

Na Šmihelskem polju je (282—2)

 več njiv

pod ugodnimi pogoji takoj na prodaj. Več pove

Fran Kastelic v Kandiji.

Občina Šmihel - Stopiče (272—1)

sprejme s prvim dnevom meseca decembra t. l.

občinskega slugo,

veščega slovenskega in nemškega jezika tudi v pisavi.

 V prodajalno z manufakturnim blagom sprejme se takoj

trgovski pomočnik,

ki je popolnoma zveden v tej stroki ter slovenskega in nemškega jezika v govoru in pisavi zmožen.

(273—1) **Ana Božič, Novo mesto.**

 Deček,

ki ima veselje do kupčije, ter je za to zmožen in priden, sprejme se v prodajalno s špecerijskim in železninskim blagom (281—1)

Fr. Kastelica v Kandiji pri Novem mestu.

Lepo suho shrambo

na ugodnem prostoru je takoj dobiti v najem.

Več pove opravništvo „Dol. Novic“. (278—1)

FRANC MURN,

lectar in svečar v Kandiji pri Novem mestu

priporoča po jako nizki ceni

voščene sveče in zavitke

kakor tudi

(276—1) **izvrsten med,**

katerega na drobno in debelo prodaja.

Kupuje tudi po najboljši ceni

rumen vosek in voščine

Prostovoljna prodaja!

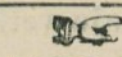
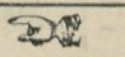

 Pri Žabji vasi in pri Plantanu blizu Kandlje prodajam posamežne njive na male parcele, do 50 oralov gojzda (kteri je za posekati), in travnike, tudi na male parcele. Naprodaj imam tudi dve hiši z jednim hlevom in 8 orali zemljišča ob glavni cesti pri Grmu, vse v dobrem stanu. Več pove

(245—3)

Rudolf Smola.

Stanovanje.

V hiši „Katoliške družbe rokodelskih pomočnikov“ št. 171 se takoj odda stanovanje s tremi sobami in vsemi pritiklinami, ki se k stanovanju za družino zahtevavajo.

 Pri kolodvoru je
lepa njiva

takoj na prodaj. — Več se izve pri vredn. tega lista.

Pekovskega učenca,

pridnega, 14—15 let starega, sprejme takoj v poduk

(220—5) **Fran Granda,**
pekovski mojster v Novem mestu.

Hiša v Novem mestu,

v dobrem stanu, z malim vrtom; za kakega umirovljenega gospoda pripravna, je takoj na prodaj. —

Več pove opravništvo „Dol. Novic“. (238—3)

Breskvino drevje

najzlahtnejših posebno prav zgodnih sort, cepljeno na grenki mandel, kakor tudi visokodebelnate jablane žlahtnih namiznih in moštnih sort; je v tekoči jeseni na prodaj v deželni kmetiški šoli na Grmu.

Breskev stane komad 50 kr.; jablan pa 25 do 30 kr. po kakovosti debel. (257—2)

Bukvovezna dela

napravi

lepo in točno po primerno nizki ceni

Krajčeva bukvoznica v Novem mestu.

 Dva hlapca,

prvi vaje vsega kmetijskega dela, drugi poglavitno za krmljenje živine, sprejmeta se o Božiču v službo v farovž Škocijan pri Turjaku. (254—3)

Pogoje zvesta lahko ustmeno ali pismeno.

Soba z vso opravo

proti mesečni najemnini se takoj odda na stari pošti.

Stanovanje v Novem mestu

Ljubljanska cesta št. 102, obstoječe iz štirih sob, kuhinje in potrebnih prostorov oziroma dva stanovanja po dve sobi je takoj za oddati. (265—2)

Pod tovarniško ceno!

Iz konkurzne mase

F. S. Murgelj,

manufakturno blago, prodaja se v Weissovi hiši poleg gostilne pri „Solncu“ v Novem mestu pod tovarniško ceno, na kar se posebno trgovce po deželi opozarja.

➔ V zalogi se nahaja veliko raznega sukna, vsake baže kote-nine, tiskanine in mnogo velicnih zimskih rut.

(254-3)

Pod tovarniško ceno!

Drva za kurjavo.

Slavnemu občinstvu uljudno naznanjamo, da se naročila za drva sprejemajo v stanovanju našega nadlogarja gospoda Kretinsky-ja v Kandiji vsako nedeljo, ponedeljek in četrtek dopoldne. Zaradi bolj prostega računovanja naj se pri naročilu tudi takoj kupna svota založi, in sicer za 1 Rm polenastih drv 2 gld. 60 kr. preklastih drv pa 2 gld. (271-2)

Oskrbništvo grajščine Ruprčevrh.

Prav lepega bika, (266-2)

temne sive barve, 150 cm. visok, čez pas meri 187 cm. ter je 23 mesecev star, kateri pa še ni bil za pleme rabljen, ima na prodaj Janez Pirnat, posestnik v Žedovineku pri Krškem pošta Leskovec.

Učenca

14 let starega, ki je izvršil vsaj štirirazredno ljudsko šolo; vsprejme takoj v prodajalnico z mešanim blagom.

Ianko Puhek,
trgovec v Črnomlju.

(263-2)

Davorin Podlesnik,

trgovec v Radečah pri Zid. mostu
priporoča gg. čevljarjem

lepa kopita

vsake velikosti in vsake vrste iz znane Sevnjske tovarne po jako nizki ceni.

➔ Naročila se izvršujejo po pošti oziroma po železnici. (259-2)

Pet kron

za kratko a krepko razpravo, v katerej se dokaže, da je nemški „Treffen“ slovensko

➔ Trebenj, m. gen. Trebnja ➔
in ne Trebno niti Trebnje.

Josip Poula, kapelnik,
poučuje

(206-5)

gosl, viol, cello in bas.

Prodaja hiše.

Na Maverlu pri Črnomlju se proda nova hiša št. 7, ležeča sredi vasi ob okrajni cesti. Pri hiši, ki je zidana in z opeko pokrita, je nekoliko vrta in trtje v velikosti blizo orala. Kupni pogoji so prav ugodni in se poizvedó pri posojilnici v Črnomlju.

(267-2)

Načelstvo.

Stara, znana gostilna

s štirimi sobami, kletjo, ledenico, kegljiščem ter lepim senčnatim vrtom za goste, par korakov od farne cerkve in 3 minute od železniške postaje oddaljena, se dá takoj ali pa z novim letom v najem. Jako pripraven kraj je tudi za mesarijo.

Natančni pogoji se zvedó pismeno ali ustmeno pri lastniku (264-2)

Em. Tomšiču v Trebnjem na Dolenjskem.